

نمود شخصیت

حضرت امام علی (ع)

در ادب پارسی

محمد قهرمانیان

فاطمه بختیاری

سرشناسه	: قهرمانیان، محمد، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: امام علی (ع) در ادب پارسی / محمد قهرمانیان، فاطمه بختیاری.
مشخصات نشر	: تهران: سروشگان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۹۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۰۱۵-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۵ - ۱۰۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - در ادبیات
موضوع	: -- In literature ۶۶۱-۶۰۰ Ali ibn Abi-talib, Imam I,
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - زهد
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Asceticism
موضوع	: مولوی، جلال الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ - ۶۷۲ ق. مثنوی -- علی (ع)
موضوع	: Masnavi -- Ali ۱۲۷۲- ۱۲۰۷ Mowlavi, Jalaloddin Mohammad ibn Mohammad,
موضوع	: -- Imam I ibn Abi-talib
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - اقتباس‌ها
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Adaptations
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۷ ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	: th century -- History and criticism ۱۲ Persian poetry
شناسه افزوده	: بختیاری، فاطمه، ۱۳۶۴ -
رده بندی کنگره	: ۲۲۸، ۸۲۳ / ۱۳۹۸ ق
رده بندی دیویی	: ۵۱۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۹۳

نام کتاب: نمود شخصیت حضرت امام علی علیه السلام در ادب پارسی

نویسنده: محمد قهرمانیان و فاطمه بختیاری

ناشر: سروشگان

نوبت چاپ: یکم ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۰۱-۵-۶

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده پلاک ۲۷، واحد ۲

تلفن: ۶۶۵۹۱۷۷۹، همراه: ۰۹۱۰۶۷۳۰۶۱۳

تارنما و فروشگاه اینترنتی: www.soroushgan.ir

فهرست:

پیشگفتار.....	۷
فصل اول: نمود شخصیت حضرت علی (ع) در اشعار مولانا.....	۹
فصل دوم: مفهوم زهد در اشعار مولانا در مثنوی معنوی و نهج البلاغه.....	۴۳
فصل سوم: مفاهیم اخلاقی و اجتماعی بوعلی بن ابی طالب، عدی الهام گرفته از نهج البلاغه.....	۶۳
منابع.....	۸۹

پیش‌فتار

بهشت، حقیرتر از آن است که علی را در خود جای دهد و فقیرتر از آن که بتواند به وی پاداشی درخبر دهد، شرم می‌کند که در خانه‌ی گلی علی را بزند و در برابر ساکنان آن به حاملان روح خدایند و مسجود ملائک و مثل افلاطونی ارزش‌ها و آرمان‌های انسان، نام جایزه را بر زبان آورد... «علی از بهشت بزرگ‌تر است و از ابرار برتر از خود برورنده ابرار است، او سرخیل «مقربین» است. علی بزرگ‌تر از آن است که حتی بهشت بر سر سفره ابرار بنشیند و با آن‌ها هم‌کاسه شود، او خود «رضوان» خوانده است...» سخن گفتن درباره‌ی علی (ع) بی‌نهایت دشوار است؛ زیرا به عقیده ما علی (ع) یک قهرمان یا یک شخصیت تاریخی تنها نیست. هر کس درباره علی (ع) از بعد و جهات مختلف بررسی کند، خود را نه تنها در برابر یک فرد، یک فرد برجسته انسان در تاریخ می‌بیند، بلکه خود را در برابر معجزه‌ای و حتی در برابر یک مسیحی علمی، یک معمای علمی «این خلقت» احساس می‌کند؛ بنابراین درباره علی (ع) سخن گفتن برخلاف آنچه در وهله اول به ذهن می‌آید، درباره‌ی یک شخصیت بزرگ سخن گفتن نیست، بلکه درباره معجزه‌ای است که به نام انسان و به‌صورت انسان در تاریخ متجلی شده است. مسلماً هر کسی که انسان‌تر است، پیش از آنچه هست در خود نیاز احساس می‌کند، انسان است، این است که می‌بینیم علی (ع) قهرمان متعالی سخن گفتن و زیبا سخن گفتن و پاک سخن گفتن است، نمونه‌ی اعلا و متعالی شهامت و گستاخی در جنگ است، نمونه‌ی عالی پاکی روح در حد اساطیر و

نیم بهر حق شد و نیمی هوا
نقش حق را هم به امر حق شکن
گبر این بشنید و نوری شد پدید
گفت: من تخم جفا می کاشتم
تو تر از وی احد خو بوده ای
تو تبار و اصل و خویشم بوده ای
من غلام آن چراغ چشم جو
من غلام موج آن دریای نور
عنه کن بر من شهادت را که من
قرب پنجه کمر ز خویش و قوم او
او به تیر حلق چندین خلق را
تیغ حلم از نیل آهن تیزتر
از علی آموز آن لایزال
در غزا بر قهرمانی شست
او خدو انداخت در روی علی
آن خدو زد بر رخی که روی ماه
در زمان انداخت شمشیر آن علی
گشت حیران آن مبارز زین عمل
گفت: بر من تیغ تیز افراستی
آن چه دیدی بهتر از پیکار من
آن چه دیدی که چنین خشم نشست
آن چه دیدی که مرا زان عکس دید
آن چه دیدی برتر از کون و مکان
در شجاعت شیر ربانیستی
در مروت ابر موسایی به تیه
ابرها گندم دهد کان را به جهد
ابر موسی پر رحمت برگشاد

شرکت اندر کار حق نبود روا
بر زجابه دوست سنگ دوست زن
در دل او تا که زنجاری برید
من تو را نوعی دگر پنداشتم
بل زبانه هر ترارو بوده ای
تو فروغ شمع کیشم بوده ای
که چراغ روشن پندرفت ازو
که چنین گوهر برآرد در ظهور
مر تو را دیدم سرافراز زمن
عاشقانه سوی دین کردند رو
واخرید از تیغ چندین خلق را
بل ز صد لشکر ظفر انگیزتر
شیر حق را دان منزه از دغل
زود شمشیری کشید و برشتافت
افتخار هر نبی و هر ولی
سجده آرد پیش او در سجده گاه
که او اندر غزایش کاهلی
وز نه عفو و رحم بی محمل
از چه افکندی مرا بگذاشتی؟
تا شدی تا سب در اشکار من؟
تا چنان برفی من و باز جست؟
در دل و جان شعله ای آمد پدید؟
که به از جان بود و بخشید جان؟
در مروت خود بدانی کیستی
کآمد از وی خوان و نان بی شبیه
پخته و شیرین کند مردم چو شهد
پخته و شیرین بی زحمت بسداد

۸ نمود شخصیت حضرت علی (ع) در ادب پارسی

تخیل فرضی انسان در طول تاریخ است، نمونه‌های محبت و رقت و لطافت روح است، نمونه‌ی عالی دوست داشتن در حد نمونه‌های اساطیری است، نمونه‌ی عالی عدل خشک دقیقی است که حتی برای مرد خوبی مانند عقیل برادرش - قابل تحمل نیست، نمونه‌ی عالی تحمل است در جایی که تحمل نکردن، خیانت است و نمونه‌های همه زیبایی‌هایی است و همه‌ی فضایی است که انسان همواره نیازمندش بوده و ندانسته. ما ملتی که افتخار بزرگ انتصاب به علی (ع) و مکتب علی (ع) را داریم و این بزرگ‌ترین افتخار تاریخی است که می‌تواند بدان بنزد و بالاخره بزرگ‌ترین سرمایه، امیدی است که می‌تواند به وسیله‌ی آن نجات پیدا کرده، به نجاتی، به نجاتی، حرکت و رهایی برسد، اما در عین حال می‌بینیم که با داشتن علی (ع) و با داشتن «عشق به علی» هم نرسیده‌ایم!

محمد قهرمانیان

فاطمه بختیاری